

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка
Кафедра української фольклористики імені Філарета Колесси

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

В. о. декана філологічного факультету
Роман КРОХМАЛЬНИЙ

_____ 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Етнопсихологія»,
що викладається в межах
ОПП «Фольклористика»
другого (магістерського) рівня вищої освіти
для здобувачів із спеціальності 035 Філологія
Спеціалізація 035.09 Фольклористика

Львів – 2023

Робоча програма навчальної дисципліни для здобувачів галузі знань 03 «Гуманітарні науки», спеціальності 035 «Філологія» для другого рівня вищої освіти (магістр) спеціалізації ОПП «Фольклористика» (035.09) Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2023. 12 с.

Розробник: Гарасим Ярослав Іванович, доктор філологічних наук, професор кафедри української фольклористики ім. акад. Ф. Колесси.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри української фольклористики ім. акад. Ф. Колесси

Протокол № 1 від "30" серпня 2023 р.

Завідувач кафедри:
2023 р

проф. Івашків В. М. "30" серпня

Схвалено Вченою радою філологічного факультету

Протокол № 1 від. "31" серпня 2023 р.

"31" серпня 2023 р.

Голова Крохмальний Р. О.

1. Опис навчальної дисципліни

(Витяг з робочої програми навчальної дисципліни “Етнопсихологія”)

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань <u>03 Гуманітарні науки</u> (шифр, назва)	За вибором студента	
Модулів – 2	Спеціальність <u>035 – Філологія</u> (шифр, назва)	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 4	Спеціалізація (професійне спрямування): 035.09 Фольклористика	1-й	-й
		<i>Семестр</i>	
Загальна кількість годин – 120		2-й	-й
		<i>Лекції</i>	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 години ; самостійної роботи студента – 8 годин	Освітньо-кваліфікаційний рівень: магістр	16 год.	год.
		<i>Практичні, семінарські</i>	
		16 год.	год.
		<i>Лабораторні</i>	
		год.	год.
		<i>Самостійна робота</i>	
		88 год.	год.
		ІНДЗ:	
		Вид контролю: залік	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – **1:2**

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу – у процесі вивчення дисципліни студенти опановують знання з засвоєння сучасних психологічних методів дослідження і, узагальнюючи досягнення психологічної думки, розглядати і аналізувати національні аспекти психологічних проблем на широкому фоні міжетнічних, національних взаємовідношень в Україні та за кордоном. Вивчаючи предмет, структуру, функції етнопсихології, з'ясувати основні методи, принципи, форми і засоби дослідницького процесу.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- методологічні основи предмету, задачі і основні поняття етнопсихології, закономірності виникнення, формування і розвитку етносів і націй;
- сутність етнічної ідентичності;
- структуру психології етносу, основні характеристики етнічних особливостей взаємин між людьми, етнопсихологічні особливості українського народу, природу етнічних конфліктів;
- динаміку і типологію, форми і способи регулювання етнічних конфліктів.

вміти:

- використовувати сучасні методологічні підходи під час вивчення етнопсихологічних особливостей націй та природи міжетнічних взаємин;
- визначати актуальні проблеми сучасної етнопсихологічної науки та новітні стратегії їх вирішення;
- провадити самостійні етнопсихологічні дослідження;
- здійснювати етнопсихологічний аналіз уснословесних творів;
- давати комплексну характеристику головних етнопсихологічних понять і категорій.

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1.

Змістовий модуль 1.

Тема 1. Етнопсихологія як наука. Предмет та методи етнопсихології.

Основні напрями розвитку етнопсихологічної науки. Поняття предмет, об'єкт і зміст етнічної психології. Основні етапи розвитку уявлень про предмет етнопсихології. Етнопсихологія та інші галузі знання. Методологічні основи етнопсихології. Функції етнопсихології. Основні завдання етнопсихології в сучасному суспільстві

Тема 2. Проблема етносу і націй в етнопсихології.

Психологічна характеристика етносу. Поняття етнічних спільнот і груп, основні процеси усередині них. Способи існування етносів. Етнічні процеси. Основні етнічні і культурологічні особливості нації. Поняття про національну ідентифікацію..

Змістовий модуль 2.

Тема 3. Статистичні характеристики етносу.

Психічний склад етносу. Ментальність як інтегральна етнопсихологічна ознака нації. Психологічна сутність і зміст національного характеру. Національна самосвідомість. Етнічна самосвідомість. Поняття маргінальності.

Тема 4. Динамічні характеристики етносу.

Національні відчуття. Проблема етнічної установки в етнопсихології. Етнічні стереотипи, їх структура і зміст. Причини стереотипізації. Етнічні конфлікти, їх сутність, об'єктивні і суб'єктивні умови їх виникнення

Модуль 2.

Змістовий модуль 1.

Тема 5. Міжетнічні відносини.

Типи міжетнічних відносин. Етнічно-субординоване суспільство. Поняття расової та етнічної стратифікації. Внутрієтнічні зв'язки. Типи і етапи розвитку міжетнічних відносин.

Тема 6. Етнічні меншини.

Головні концепції міжетнічної компліментарності. Сучасне розуміння «меншини». Різновид груп «меншин», статус «меншин», результат. Перелік основних міжетнічних процесів. Визначення понять надбавка, збавляння, об'єднання, ускладнення в культурологічних відносинах етносів.

Змістовий модуль 2.

Тема 7. Етнічні символи.

Індивідуальні і групові символи. Етнічні символи: загальна характеристика, різновиди. Механізми етнічного символізування (витіснення, сублимація, атрибуція, переміщення). Національна символічна соціалізація

Тема 8. Етнічні стереотипи і забобони.

Категоризація і виникнення стереотипів. Етнічні стереотипи: загальна характеристика, структура. Умови і мотиви формування етнічних стереотипів. Стереотипи, соціальні установки і поведінка. Структура і функції упереджень

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма						Заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	п	л	і	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
			а	н									
			б	д									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Модуль 1													
Змістовий модуль 1.													
Тема 1. Етнопсихологія як наука. Предмет та методи етнопсихології.	12	2	2			8							
Тема 2. Проблема етносу і націй в етнопсихології	18	2	2			14							
Разом за змістовим модулем 1	30	4	4			22							
Змістовий модуль 2.													
Тема 3. Статистичні характеристики етносу.	14	2	2			10							

Тема 4. Динамічні характеристики етносу.	16	2	2		12						
Разом за змістовим модулем 2	30	4	4		22						
Усього годин	60	8	8		44						
Модуль 2											
Змістовий модуль 3.											
Тема 5. Міжетнічні відносини.	16	2	2		12						
Тема 6. Етнічні меншини	12	2	2		8						
Змістовий модуль 4.											
Тема 7. Етнічні символи	18	2	2		14						
Тема 8. Етнічні стереотипи і забобони	14	2	2		10						
	60	8	8		44						
Усього годин	120	16	16		88						

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Методологічні основи етнопсихології	2
2	Поняття етнічних спільнот і груп, основні процеси усередині них.	2
3	Психологічна сутність і зміст національного характеру	2
4	Проблема етнічної установки в етнопсихології	2
5	Поняття расової та етнічної стратифікації	2
6	Головні концепції міжетнічної компліментарності	2
7	Етнічні символи: загальна характеристика, різновиди	2
8	Умови і мотиви формування етнічних стереотипів.	2
	Разом	16

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	З історії української етнопсихології. Головні етапи розвитку етнопсихологічного вчення в Україні.	8
2	Сучасна націологія: школи, напрямки, тенденції.	14
3	Поняття «морального капіталу» етносу. Наукова позиція М.Драгоманова	10

4	Головні принципи формування етнічних установок. Сучасні теорії традиції	12
5	Сучасна етноконфліктологія. Поняття «міжкультурної комунікації»	12
6	Типи етнічних меншин. Поняття «корінний етнос».	8
7	Формування етнічного фонду символів. Принципи диференціації.	14
8	Етнічні авто та гетеростереотипи. Принципи розмежування.	10
	Разом	88

9. Індивідуальні завдання (реферати)

1	Микола Костомаров – зачинатель української етнопсихології.
2	Іван Франко в історії української етнопсихології.
3	Яким Ярема та його концепція української духовності.
4	Іван Мірчук як дослідник світогляду українського народу.
5	Етнопсихологічні ідеї Юрія Липи.
6	Володимир Янів про соціальні інстинкти українців
7	Український персоналізм О.Кульчицького
8	Етнопсихологічні візії В.Липинського.
9	Національні основи української ментальності у працях Д.Чижевського

10. Методи навчання

1. Пояснювально-ілюстративний.
2. Репродуктивний.
3. Метод проблемного викладення.
4. Частково-пошуковий, або евристичний.
5. Дослідницький.

На заняттях викладач використовує різні методи, утворюючи неординарні (універсальні) методи навчання, які повинні забезпечити оптимальні шляхи досягнення навчальної і творчої мети.

11. Методи контролю

Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою за результатами поточної успішності.

Загальний результат у балах складає суму результатів за кожен вид навчальної діяльності:

- робота на практичних заняттях: 50% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 50;
- модульний контроль впродовж семестру: 50% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 50.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Модульний контроль								Робота на практичних	Всього
Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2	Змістовий модуль 3			Змістовий модуль 4		50	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8		
6	6	6	7	6	6	6	7		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	Зараховано
81-89	B	добре	
71-80	C		
61-70	D	задовільно	
51-60	E		
21-50	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-20	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

14. Рекомендована література

а) основна

1. Гарасим Я. Об'єкт дослідження – українська ментальність // Монастирський острів. Культурологічний журнал. Дніпропетровськ, 1996. №5. С.137–156.
2. Гнатенко П. І. Український національний характер. К., 1994.
3. Данилюк І. В. Етнічна психологія як галузь наукового пізнання. К.: Самміт-книга, 2010. 432 с. <https://www.twirpx.com/file/1420471/>
4. Етнічна психологія: Навч.-метод. посіб. / За ред. В.Д.Хрущ. Івано-Франківськ, 1994.
5. Кириченко Т. В. Етнопсихологія : навч.-метод. посібник ПереяславХмельницький : Видавництво С К В, 2017. 261 с
6. Костомаров М. Дві руські народності // Основа. 1861. Ч.3.
7. Липа Ю. Призначення України. Л.: Просвіта, 1992.
8. Махній М. М. Етнічна психологія : навчальний посібник. К. : Видавничий дім «Слово», 2016. 272 с. <https://cutt.ly/8Ef0JGR>
9. Павленко В. М. Етнопсихологія : підручник. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2019. 448 с. <http://ekhnuir.univer.kharkov.ua/handle/123456789/16042>
10. Павленко В. М., Таглін С. О. Етнопсихологія: Навч. посіб. К., 1999.
11. Львовичкіна А.М. Етнопсихологія : навч. посіб. Київ: МАУП, 2002.
12. Мірчук І. Світогляд українського народу. Спроба характеристики // Науковий збірник Українського університету в Празі. 1942. Том 3. С.225-243.
13. Пірен М.І. Етнопсихологія : підручник. Рек. МОН. Київ: Університет «Україна», 2011.
14. Пірен М. Основи етнопсихології: Підручник. К., 1996.
15. Савицька О.В., Співак О.В. Етнопсихологія : навч. посібник. Рек. МОН. Київ: Каравела, 2011. 264 с
16. Українська душа. Нью-Йорк; Торонто: Ключі, 1956. 64 с.
17. Цюняк О. Етнопсихологія : навч. посібн. для студентів спеціальності «Початкова освіта. Практична психологія». Івано-Франківськ : ЯРИНА, 2017. 132 с.
18. Янів В. Нариси до історії української етнопсихології. К.: Знання, 2006. 341 с.
19. Ярема Я. Українська духовність в її культурно-історичних виявах. Львів, 1937.

б) допоміжна

1. Антонович В. Три національні типи народні // <http://litopys.org.ua/anton/ant03.htm>
2. Балагутрак М. Генеза етнопсихології в Україні XIX століття: історикоетнологічний аспект : монографія / М. Балагутрак. Л. : Інститут народознавства, 2007. 222 с.
3. Вакуленко О. Л. Сучасні проблеми української етнопсихології : монографія / О. Л. Вакуленко. К. : Київський університет, 2018. 111 с.
4. Гарасим Я. Національна самобутність естетики українського пісенного фольклору : монографічне дослідження / Ярослав Гарасим. Львів: НВФ „Українські технології”, 2010. 376 с.
5. Гримич М. В. Два виміри національного характеру. Наука і суспільство. 1991, № 8.
6. Грушевська К. Українські народні думи / К. Грушевська. К., 1927. Т. I. 516 с.
7. Грушевський М. Історія української літератури: В 6 т., 9 кн. Київ: Либідь, 1993
8. Давидюк В. Українська міфологічна легенда. Львів: Світ, 1992. 176 с.
9. Денисюк І. Національна специфіка українського фольклору // Слово і час. 2003. №9. С. 16-24.
10. Драгоманов М. Нові українські пісні про громадські справи (1764–1880). Женева, 1881. 132 с.
11. Драгоманов М. Політичні пісні українського народу XVIII–XIX ст., з увагами М. Драгоманова. Женева, 1883. Ч. I. 138 с.
12. Дунаєвська Л. Українська народна проза (легенда, казка): еволюція епічних традицій: монографія. 2-ге вид., стереотип. Київ: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2009. 304 с.
13. Киричук О. В. Ментальність: сутність, функції, генеза // Ментальність. Духовність. Саморозвиток особистості: Тези доп. та матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. К.; Луцьк, 1994. С. 7-20.
14. Кирчів Р. Із фольклорних регіонів України. Нариси й статті. Львів, 2002. 350 с.
15. Колеса Ф. Українська усна словесність. Львів, 1938.
16. Кримський С. Архетипи української культури // Вісник НАН України. 1998. № 7-8. С. 74-87.
17. Кульчицький О. Риси характерології українського народу. Енциклопедія українознавства. Загальна частина: у 2 т. Інститут української археографії та джерелознавства НАН України. Київ, 1995. Т.2. С.708-718.
18. Маланюк Є. Малоросійство // [http:// www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=13777](http://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=13777)
19. Огієнко І. Українська культура: Коротка історія культурного життя українського народу. Київ, «Довір'я», 1992. 141 с.
20. Пазяк М. Українські прислів'я та приказки. Проблеми пареміології та пареміографії. – Київ: Наукова думка, 1984. 204 с.
21. Пилипчук С. Фольклористична концептосфера Івана Франка. Львів, 2014. 466 с.
22. Пірен М. Етнопсихологічні процеси у сучасній Україні. Київ, 1999.
23. Розвідки Михайла Драгоманова про українську народну словесність і письменство: в 4 т. Львів, 1899-1905.
24. Росовецький С. Український фольклор у теоретичному висвітленні. К. : Київський університет, 2008. 623 с.
25. Руснак І. Український фольклор. Київ: Академія, 2010.
26. Сегеда С. П. Українська антропологія : курс лекцій. К., 1995
27. Січинський В. Чужинці про Україну. Аугзбург, 1946. 118 с.
28. Сосенко К. Культурно-історична постать староукраїнських свят Різдва і Щедрого вечора. Київ, 1994. 360 с.
29. Україна на зламі тисячоліть: історичний екскурс, проблеми, тенденції та перспективи. К.: МАУП, 2000.
30. Франко І. *Bel parlar gentile* // Зібрання творів: у 50 т. Т. 37. Київ: Наукова думка, 1982. С. 8–20.

31. Франко І. Останки первісного світогляду в руських і польських загадках народних // Зібрання творів: у 50 т. Т. 26. Київ: Наукова думка, 1980. С. 332-346.
32. Франко І. Старинна романсько-германська новела в устах руського народу // Зібрання творів: у 50 т. Т. 26. Київ : Наукова думка, 1980. С. 266-279.
33. Франко І. Студії над українськими народними піснями // Зібрання творів: у 50 т. Т. 42. Київ: Наукова думка, 1984. 598 с.
34. Франко І. Студії над українськими народними піснями // Зібрання творів: у 50 т. Т. 43. Київ: Наукова думка, 1986. 482 с.
35. Фурман А. Психокультура української ментальності. Тернопіль, 2011. 168с.
36. Хрущ В. Етнопсихологічні аспекти вивчення української ментальності // Ментальність. Духовність. Саморозвиток особистості: Тези доповідей та матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. К.; Луцьк, 1994.
37. Хрущ О. Почуття людської ментальності // Ментальність. Духовність. Саморозвиток особистості: Тези доповідей та матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. К.; Луцьк, 1994.
38. Шлемкевич М. Загублена українська людина. Київ, 1992.